

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO UNIVERSITETAS
Miškų ir ekologijos fakultetas
Ekologijos katedra

Vytautas VALENTA

BIOGEOGRAFIJA

Mokomoji knyga

TURINYS

PRATARMĖ.....	3
1. BIOGEOGRAFIJA IR JOS RYŠYS SU KITOMIS MOKSLO ŠAKOMIS	5
1.1. Botaninė geografija	7
1.2. Zoologinė geografija	10
2. PAGRINDINIAI BIOGEOGRAFIJOS VIENETAI IR JŲ SAMPRATA.....	13
2.1. Biosferos samprata	13
2.2. Biogeografinių vienetų terminai	16
2.3. Biocheminiai ciklai ekosistemose.....	19
2.3.1. Vandens ciklas	20
2.3.2. Deguonies ciklas	21
2.3.3. Anglies ciklas.....	23
2.3.4. Azoto ciklas	25
2.3.5. Fosforo ciklas.....	27
2.3.6. Sieros ciklas	28
2.4. Biogenų balansas ekosistemose	29
2.4.1. Vidinis maisto medžiagų balansas	30
2.4.2. Išorinis maisto medžiagų balansas.....	30
3. AREALAI, JŲ REIKŠMĖ VERTINANT ORGANIZMUS.....	32
3.1. Artimų rūšių arealai.....	35
3.2. Arealų tyrimo metodai	37
3.2. Arealų kaita ir ją sąlygojantys veiksniai	37
3.3. Arealų tipologija.....	40
3.4. Arealų dydis.....	40
3.5. Arealų forma.....	43
3.6. Arealų įvairovės priežastys	45
4. PERTRAUKTINI (DISJUNKCINIAI) AREALAI	46
4.1. Arealų savitumo bruožai	51
5. ŽEMYNŲ DREIFAI.....	57
5.1. Tektoninių plokščių teorija	57
6. Organizmų kilmės centrai ir plitimas.....	59
6. Organizmų kilmės centrai ir plitimas.....	59
7. EKOSISTEMŲ EGZISTAVIMO SAVITUMAI.....	64
7.1. Kai kurie organizmų egzistavimo dėsniumai, susiję su aplinkos veiksniais	67

8. FLORISTINIS IR FAUNISTINIS ŽEMĖS SAUSUMOS

SUSKIRSTYMAS	70
8.1. Floristinis Žemės rutulio sausumos padalijimas.....	70
8.2. Floristinės karalystės pagal L. Dilsą (1908)	71
8.2.1. Holarktinė karalystė	71
8.2.2. Neotropinė karalystė	72
8.2.3. Paleotropinė karalystė	72
8.2.4. Australinė karalystė	73
8.2.5. Kapo karalystė	73
8.2.6. Antarktinė karalystė	73
8.3. Floristinės karalystės pagal A. Tachtadžianą (1978).....	74
8.3.1. Holarktinė karalystė	74
8.3.2. Paleotropinė karalystė.....	76
8.3.3. Neotropinė karalystė	76
8.3.4. Kapo karalystė	76
8.3.5. Australinė karalystė	77
8.3.6. Holantarktinė karalystė	77
8.4. Žemės floristinės zonos okeaniškumas bei kontinentalumas pagal Meuzelį ir Jegerį (1978)	78
8.5. Faunistinis Žemės rutulio sausumos biogeografinis padalinimas	80
8.5.1. Paleogėjos karalystė.....	82
8.5.2. Arktogėjos karalystė	88
8.5.3. Neogėjos karalystė	95
8.5.4. Notogėjos karalystė.....	98
9. BIOMAI.....	103
9.1. Šaltos poliarinės dykumos	104
9.2. Tundra.....	105
9.3. Taiga (spygliuočiai miškai).....	106
9.4. Plačialapiai vidutinės juostos miškai	107
9.5. Vasaržaliai miškai (nemoraliniai).....	108
9.6. Stepės.....	109
9.7. Dykumos.....	111
9.8. Drėgnieji tropiniai ir pusiaujo miškai	113
9.9. Musoniniai miškai	114
9.10. Savanos.....	115
9.11. Dygūs retmiškai.....	116
9.12. Antarktinė dykuma	117

9.13. Mangrovinės bendrijos.....	117
10. VANDENYNO BIOGEOGRAFINIS SUSKIRSTYMAS Į REGIONUS IR JŲ ANALIZĖ.....	118
10.1. Bentalės biochoras.....	119
10.1.1. Tropinis regionas	120
10.1.2. Borealinis regionas.....	123
10.1.3. Antiborealinis regionas	125
10.2. Pelagialės biochoras	126
10.2.1 Tropinis regionas	126
10.2.2. Borealinis regionas.....	127
10.2.3. Antiborealinis regionas	128
11. BIOGEOGRAFINIS VIDAUS VANDENŲ (KONTINENTINIŲ) RAJONAVIMAS.....	129
11.1. Palearktinė sritis	131
11.2. Ponto-Kaspijos sūroko vandens sritis.....	132
11.3. Baikališkoji sritis.....	132
11.4. Sin-Indiškoji sritis	133
11.5. Etiopinė sritis.....	134
11.6. Tanganikos sritis.....	134
11.7. Nearktinė sritis	134
11.8. Neotropinė sritis	135
11.9. Australinė sritis.....	135
12. SALŲ BIOGEOGRAFINIAI BRUOŽAI.....	136
12.1. Kontinentinės salos	139
12.2. Periferinės (žemyninės) salos	142
12.3. Okeaninės salos	143
13. AUKŠTIKALNIŲ JUOSTOS IR JŲ ORGANIZMAI	146
14. LIETUVOS BIOGEOGRAFINIS RAJONAVIMAS.....	149
14.1. Baltijos jūros akvalinė provincija	151
14.2. Rytų Baltijos provincija	152
14.3. Centrinės Europos provincija.....	154
LITERATŪRA	155